

Nga u Prof. Lakhon Kma, nga la rai ban shim ia kane ka sien jam ha ka ban pyniasnoh pura ialade sha ka kam saiñ pyrthei da kaba iakhun ia ka ilekshon MP kum u **kyrtong shimet** halor kawei ka nongrim bad kata ka long ban iohi ba ka Meghalaya khamtam ka East Khasi Hills, West Khasi Hills, South West Khasi Hills, Eastern West Khasi Hills, East Jaintia Hills, West Jaintia Hills bad Ri-Bhoi distrik kin kiew shaphrang ha ka roi ka par ha baroh ki liang. Kata ka roi ka par kaba kham iadei bad ka jinglah ban ieng ha la ki jong ki kjat ha kaba ki paitbah jong ki shnong bad ki sor nongkyndong kin lah ban ioh ia ka kamai kajih kaba thikna. Khnang ba ngin lah ban kynjoh sha kata ka thong, ngi donkam ban phai khmat sha kito ki kynhun bad ki thain kiba la shu shah iehnoh baroh shi katta bad pyrshang ban kyntiew ia ki ha kata ka kyrdan ba kin ia long mar ryngkat bad kiwei pat kiba la kham kiew. Kaba ha khmat eh kaba ngi donkam ban phai khmat ka long halor ki jingdonkam ba kongsan kum ki skul, ki surok, ka bor ilektrik, ka umbam umdih, ka jaka sumar, ka jingkhuid suba bad kiwei de. Kaba kham kongsan shuh shuh ka long ba ngi donkam ban banjur bad pynpaw shai da ka bor baroh ha ka Parliament halor ki jingeh ba ki nong Meghalaya ki iakynduh bad ki jingthrang ba ki nong Meghalaya ki kwah ban pynurlong khnang ba ngin lah ban sdang thymmai halor ki mat kiba iadei bad ka roi ka par. Ngim lah ban nym pynpaw ne ban kiar na ki mat kiba iadei bad ka roi ka par kum ka leit ka wan kaba khambha la ka long na khyndew ne lyngba na suiñ. Ka kam Jngohkai Pyrthei (Tourism) ka dei kaba biang bha ka iew hangne ha jylla jong ngi, hynrei ngi dang donkam ban kham pynbha shuh shuh khang ban khring ia ki nongwan jngohkai khlem da ktah pat ia ka jinglong tynrai jong dustur bad ka mariang baieit jong ngi. Ka kam jngohkai ka dei ban long kata ka lad aikam aijam ia ki khun samla jong ngi kata ha ka jingshakri ban pdiang bad pynbiang ia ki nong wan jngohkai la ka long ha ki jaka sah, ka leit ka wan jong ki bad kumjuh ruh ha ka *ecotourism* ia kaba ngi lah ban iohi nuksa kum ha Goa bad kiwei de ki jaka jngohkai shabar ri.

Ngi la dei ban pynshlur bad ialeh ban kyntiew ia ki *industry* kiba kham iohnong bha kata kum ha ka *pharmaceutical*, ka *food processing*, ki dawai kynbat bad kiwei kiwei khlem da pynthut ia ka sawkun mariang khnang ba ngin lah ban plie ia ki lad aikam aijam na ka bynta ki samla ka ri. Ka jingiaknieh khappud, ka jinglip ding ilektrik khah khah, ka jingbymdon ki jaka *training* bapaka na ka bynta ki samla ialehkai, ka jingkieng pung Umiam, ka jingbymbiang ka scholarship na ka bynta ki samla pule kiba pass bha bad khamtam kito kiba duk bad kiwei kiwei de ki dei ki jingeh kiba ka imlang sahleng ka iai kynduh da ki phew snem bad kiba dang iai bteng haduh mynta hynrei ka sorkar bad ki MP kim pat lah ban pynduh ia kine ki jingeh. Ki daw ki long namar ka jingbamsap ha man ki syrtap jong ka rukom pyniaid bad treikam ia ki *scheme* sorkar bapher bapher. ***Kumta, nga la rai ban pdiang ia ka rukom treikam ka ban ym ailad 'zero-tolerance policy' ia ki kam bamsap ha ka rukom treikam.*** Ki agenda kiba iadei bad ka jingkyntiew ia ka roi ka par kin dei halor kitei ki mat ba la kdew haneng bad sa kiwei de. Ka jingeh ha kaba iadei bad ka jingbymdon ki jaka ialeh eksamin CUET kan dei ka mat kaba hakmat eh khnang ba ki samla pule jong ngi kin ym duh ia ka hok ban ioh ia ka jaka pule. Ka jingithuh ia ka ktien Khasi hapoh ka Eighth Schedule jong ka Constitution ruh dei ka mat kaba hakmat. Hynrei kum u MP ki don sa kiwei pat ki kam ba kham khraw kum ka jingiada ia ka hok longtra i ki trai jylla, ka jingiada ia ka basa jingim (ecosystem), ki um ki wah bad ban iada ia ka hok jong ki nong Meghalaya hi baroh haba ngi pdiang ia ki *developmental projects*.

Kiwei pat ki mat kum ka lynti rel, ka Inner Line Permit, ka State Reservation Policy, ka jingiada ia ki jingkordor ka sawkun mariang bad ka jingiakynad khappud bad ka Assam, kine ki dei ki mat kiba ngi hap ban pyrkhath bad phikir bha da kaba buh shuwa ha khmat ia kaei kaei ka ban pynmyntoi

lang ia baroh bad ka ban nym long ruh ka jingpynwit ia ka jingroi jingsan jong ka Meghalaya hadien habud. Ka dei ban don ka jingabiang pyrla hapdeng ka jingiada ia la ka tynrai bad ka jingroi ha ka ioh ka kot ka ban pynmyntoi ia kiba bun.

Khnanng ban pynurlong ia kane ka jingpyrshang na ka bynta ka jylla Meghalaya ka ban kiew shaphrang, nga donkam ia ka jingkyrshan bad ka jingiatreilang jong ki nongshongshnong ka Meghalaya khamtam kito kiba shong basah ha ki distrik jong ka rilum Khasi-Jaintia bad them Ri-Bhoi. Ha kane ka jingpyrshang jong nga ban ioh ka lad ban long u nongmihkhmat uba lah ban pynsgew ia ki jingkwah bad jingthrang jong phi sha ka sorkar kum u Member jong ka Parliament na ka Shillong Seat ha kane ka ilekshon Lok Sabha ka ban wan, nga kyrpad ba phin kyrshan ia nga da ki vote jong phi. Habang ngi phai sha ki khun samla ka Meghalaya, ngim lah ban shu shong kli kti khlem da pyrkhata na ka bynta jong ki. Ka Meghalaya jong ngi ka donkam ia ki kam ki jam na ka bynta ki khun samla lyngba ki kam sorkar lane ki kam lajong tangba kiba lah kyrshan pisa pat da ka sorkar. Ki kynrum kynram ki mih haba ka lad aikam aijam kam don. Ka jingshongsuk ka wan ynda haba uwei pa uwei u don la kam ka jam bad u lah ban im kumba long kiwei pat. Ha kane ka jingialeh kaba nga thmu, nga tip ba kin don bun ki jingeh bad ki jingduna hynrei nga don ka jingngeit ba ngi lah ban poi sha ka thong lada ngi iatylli bad treilang na ka bynta ka Meghalaya kaba thymmai. Nga shaniah ha ka jingkyrshan jong baroh ki khun samla ka Meghalaya bad ngan leh katba nga lah na ka liang jong nga ban pynurlong ia ki jingthmu jong phi. Kum u paralok, u hynmen u para, u kni u pyrsa jong phi, nga ngeit skhem ba nga lah ban long ka sur jong phi ha Parliament bad ha ka jylla Meghalaya.

Ngam don ha kano kano ka party ne ka seng hynrei nga don ka jingthmu ban long **u kyrtong shimet** khlem da sheptieng. Ha Parliament ruh, lada shah jied, nga long marwei na ka jylla Meghalaya, uba mih khmat ia ka East Khasi Hills, West Khasi Hills, South West Khasi Hills, Eastern West Khasi Hills, East Jaintia Hills, West Jaintia Hills bad Ri-Bhoi District, bad ym don mano mano lem bad nga bad ngan ieng marwei ha la ki kjat. Ngan ia snoh kti lang lem bad phi lyngba ki jingialang, kane ka website jong nga (www.lakhonkma.com), WhatsApp bad ka YouTube channel (@[@lakhonkma](https://www.instagram.com/lakhonkma)) bad kiwei kiwei dei ki rynsan social media kiba don ha ka bynta 'contact me' jong ka website. Phi lah ban iasyllok lem bad nga, sngap ki jingkren jong nga bad kiwei kiwei ha ka por ba kylluid jong hi. Da shisha, ngan ym lah ia ki jingialang kiba heh hynrei nga lah ioh ban jngoh kylleng sawdong ka ri lum Khasi-Jaintia bad ka them Ri-Bhoi bad nga dang iai leh pynshitom kham bha katba nga lah ban kham sngewthuh ia ki jingeh bad ki jingangnud ki jong phi. Lada phi kwah ia nga ban wan mih sha phi nga long uba kloi katkum ki jingdonkam ba kyrkieh. Sngewbha phah ki jingpyntip ne kino kino ha ka message lyngba kane ka website ne ha kano kano ka rukom ruh; nga kloi ban ia trei ryngkat bad phi ha ki shnong bad ki don ki kyntoit ki jong phi. Nga kyrmen ba phin shem ia nga uba bit ban mihkhmat na ka bynta jong phi ha ka Parliament bad sngewbha ban ai ia ka vote jong phi ha ka kyrtenng jong nga. Nga pynthikna ba ngan ym phai dien na phi haduh kaba kut ka jingim jong nga.

Im slem ki distrik ha rilum Khasi-Jaintia bad Ri-Bhoi bad Im slem Meghalaya.

Khublei Shibun, Chi Hajar Nguh.